

Inserati se sprejemajo in velja tistopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 „ „ „ 2 „
15 „ „ „ 3 „

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medijatovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za pol leta . . . 5 „ — „
Za četrt leta . . . 2 „ 50 „

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 „
Za pol leta . . . 4 „ 20 „
Za četrt leta . . . 2 „ 10 „

V Ljubljani na dom pošilja velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na Dunajski cesti št. 15 v Medijatovi hiši.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Fröbel in njegovo delo.

Fröbelove otroške vrtove hvalijo, in njegova sistema je nekaterim le nova pedagoška namera ali znajdba, katera se vere ne tiče, a stvar je drugačna. Liberalci in framažoni so se združili, da proslavljajo njegovo stoletnico, oni že vedo, zakaj to delajo, Fröbel je ves, kolikor ga je, njih privrženec, bolj, kakor marsikater, je on pripravil in nadeloval pot framažonstvu, ker je skušal mladost vzgojevati v verski vnemarnosti in brezverstvu.

Treba nam je, da Fröbel-novo sistemo na kratko razvijemo. Fröbelnova modroslovna sistema je „vsebožanstvo“ (Panteismus). Bog je klica, korenina, iz katere je po naravnem razvoji vzrastlo vesoljstvo, vesoljni svet, ki je usebljeni bog sam po sebi. Iz Fröbelovih spisov se to lahko spoznava. On sam je veroval v vsebožanstvo, in taka je bila tudi vera učnjakov ob njegovem času, nalog mu je bil tedaj, vzgojo vravnati po tej novi veri, šelo oprostiti starih presoj in jo po duhu časa osnovati. Akoravno ni moglo otroke podučiti v vsebožanstvu, vendar otrok ne sme ničesa se navzeti, kar bi bilo nasproti njemu, tedaj v krščanskih resnicah ne sme podučen biti, ker krščanstvo nasprotuje vsebožanstvu. Šola naj bi bila prehodnica vsebožanstvenemu modroslovju, ki se ima razodeti pozneje dozoreli starosti in bolj razvitemu umu.

Fröbelneva šola ne nasprotuje naravnosti ali očitno krščanstvu; a stališče nje je tako, da se odpravi vse, kar je na sebi krščanskega; Bog, vera itd. se sme imenovati, ali pa tako ne-

določno, tako v praznih oblikah, ki se pozneje še le ožije v vsebožanstvu. To pot je hodil Fröbel; otročja narava mu je bila tukaj vodnica, ozirati pa se je mogel tudi na verno ljudstvo slehernegz verstva.

Poglaviti nauki Fröbelnove po sestavi in pomembnosti so ti-le:

Boga si moramo misliti, kakor korenino rastlini, bodisi, da je ta snov, ali da je rastoča in budoča sila in spada k bistvu vseh stvari, katere iz sebe razvija. Vesoljstvo, od začetka nedoločno, nerazvito, bog, razvija se, ker se loči v naravo in duha. V zgodbi duhov (Ludi) se bog zaveda, ker spozna samega sebe v njega sestavi, in v edinstvu vseh stvari. Kedar človek spozna samega sebe, da je eden in isti z bogom in naravo, pride do svobode, ker ni višega bitja, ne razodenja in božje postave nad njim, takrat postane svoboden in oproščen (jarma vere in krščanske postave). Na tej stopnji je vsak človek — bog in človek skupaj kakor Jezus, ki je to resnico prvi spoznal in katerega tedaj po pravici častimo. Bratovska ljubezen ima svojo podlogo tudi v tem spoznanju, da so vsi le deli enega izvirnega bitja, tedaj prav za prav edno in isto. Zato se imenuje bratovska ljubezen zedinjujoča. Večen je človek, ne sam za se, marveč kot del večnega prvotnega bitja, večno pa je njegovo osebno delovanje, kar namreč stori v tem hipu in kar doda reki vesoljnega kulturnega razvoja.

Jasno je tudi, zakaj ima otroški vrt v tej sistemi tako imeniten nalog. Vsa sistema Fröbelnove vzhaja iz podobe drevesa, tedaj naravske rastline, pod to podobo se da člo-

veku spekulativno vzobraženemu dopovedati, tedaj mora ta vzgoja iskati prilike, da z učenjem ogleduje naravo, da ga poduči o nje osnovnih postavah, da ga od te stopinje naprej, ko si je ogledal, malo stvar, pripelje na vesoljstvo v svetu, na boga, da se mu začne daniti o „vsebožanstvu“. Drevo, vrt je Fröbelu bog in svet v malem. Na vrtu, pravi Fröbel svojemu učencu: Glej, kar je to očesce, ta brst na tem drevju, to si ti na velikem drevesu vesoljstva, — boga.

Ni treba dalje dokazovati, da se vsebožanstvo Fröbelnovo v praktičnem življenju prehaja v brezbožnost, in bogotajstvo. Ako otroku rečem, ni ga Boga, ali če mu rečem ti sam, ljudje in svet ste Bog, sklep je zmirom taisti, nad mano in nad svetom ni ga Boga, ni ga Očeta, ni ga Izveličarja niti Sodnika, ni ga plačila niti kazni.

Da so otroški vrtovi in brezbožna načela v duševni zvezi je odlično znamenje, ker je framažonstvo zavetnik otroškim vrtovom. Tako je otroški vrt v Lipskem ustanovila loža (cf. — Bauhütte 18. aprila 1874), loža v Bukrešu „pri pobratimstvu“ je napravila njemu na korist predstavo dne 28. marca 1874, ki mu je donesla 2000 frankov. Framasonstvo je poskusilo, otroške vrtove razširiti čez vso Nemčijo. Da ne nastopi pod svojim imenom, ustanovila je v Draždanih l. 1871 društvo z nedolžno firmo, imenuje se „splošno vzgojilno društvo“ (allgemeiner Erziehungsverein). Framasonski značaj temu društvu se nahaja izrečen v „Bauhütte“ (časopis s tem imenom) 2. maja 1874. To društvo pravi, daje njemu nalog: vzobraževati

Ljudje po zemlji.

Razločevati ljudi po plemenih in podrazredih je stvar težavna in različni preiskovalci so prišli do raznih razredov. Bodisi da bolj gledajo na telesna znamenja, na polt, podobo črepije in barvo las ali pa da jemljejo jezik za razločivno znamenje, dobe več razdelkov. Vže v prejšnjem stoletju je človekoslovec Blumenbach v Göttingen razdelil človeški rod po barvi polti na pet vrst, namreč: 1) belo ali kavkaško tudi sredozemsko plemo. 2) žolto ali mongolsko. 3) črno ali etiopsko. 4) rudeče ali ameriško. 5) rujava ali malajsko plemo. Ker je pa polt zelo spremenljiva, in se v plemenu, da tudi v rodovini nahajajo vsake vrste spremembe, iskali so bolj stalnih znakov in mislili so, da so takih najdlji v ogradi in pri črepijah. Šved Andrej Retzius je osnoval svojo sistemo na razdelitev človeških plemen po črepijah. Ako pregledamo črepijo od zgoraj na vzdol, in določimo, koliko da meri po dolgem in poprek, dobimo nekako posebno razmerje, po katerem je določil Retzius črepijsko podobo za dolgoglavce (Dolichocephale) in kratkoglavce (Brachycephale). Pri prvih je dolgotnost prekositi = 9 : 7; pri poslednjih pa kakor

8 : 7. Med obojnimi štejejo še srednje glavice (Mesokephale). Ozirali so se tudi, kako stoje sprednji zobje (sekavci) proti črepiji in tako so razločevali poševce (Prognathe), pri katerih so sekavci na pošev na vkreber utaknjeni v čeljust in tedaj bolj ven stoje, in navpičnike (Orthognathe), pri katerih so navpiki postavljeni in na ravnost stoje. Po kombinaciji teh znamenj je dobil Retzius posevce, navpičnike, dolgo, srednje in kratkoglavce tedaj 5 plemen. Tretja razdelitev se opira na jezike, ki se razdele v nepregibalne (samezložne) korenske jezike, pripenjalne in pregibalne ali fleksivne jezike. Prvi se govorijo v Kini, v Tibetu, in Siamu, in so samo iz jednozložnih, ločenih nepregibljivih besed. Besede se ne pregibajo ampak dobivajo po povdanku in mestu v stavku razen pomen. Pripenjalni jeziki; besede se sicer ne pregibajo, pa so jim vendar preminja pomen po dorastkih na konci in v sredi. — Tukaj sem spadajo vsi stari (indijski) jeziki, Preduje Indije, avstralski, malajski jeziki in prvoselskih prebivalcev v Ameriki. Pregibljivi jeziki so na najvišji stopinji jezikovega razvoja, besede se v deblu spreminjajo, sklanjajo in spregajo, misel se da čisto in pravilno izraziti. Semkaj spadajo semitski jeziki (arabski, hrebejski in dr.)

potem indogermanski jeziki, k tem spadajo: Judi, Perzi, Slovani, Grmani, Geki, Romani in drugi. A ti jeziki se vedno spreminjajo; mnogo narodov poprime se tudi tujega jezika kakor potomci nekdanjih sužnjih v Ameriki, ki govorijo angleški, a mehičanski Indijani španjski. Ko bi tedaj ljudi vrstili po jezicih, bi tukaj prištevati murine Angležem, a kufraste Indijane Španjolom. Še bolj umetno in tudi manj sistematično je ljudi razdelevati po lasih, kakor je to storil prirodoslovec Haeckel iz Jene, ker pridejo ljudje stannječi daleč vsaksebi v jedno vrsto, kakor na pr. Mongoli in Avstralci. On namreč razloči ljudi z volnatimi in pustimi lasmi.

Pa dejansko je, da se vsa telesna znamenja, podoba črepije, velikost udov, barva polti v jednom človeškem plemenu razno spreminja, tudi lasje niso stalni znak istemu plemenu, ravno tako se menjuje ali spreminja jezik. Ne kaže tedaj, ljudi le po jednom znaku vrejevati v vrste, le takrat, ako gledamo na vsa označujoča znamenja pridemo do sisteme, ki ugaja zemljepisnim naravnim razmeram, ki pa je vendar, ker prehaja plemo v plemo in ker posamezne rodove in družine premalo poznamo, zmirom še pomankljiva. Z ozirom

žensko za nje splošen poklic po Fröbelnovi metodi. To Fröbelnovo društvo pa zopet priporoča „Freimaurer-Zeitung“ dne 18. aprila 1871, ter nagovarja za doneske, da se osnujejo „poddružnice, (cf. „Freimaurer Ztg.“ dne 9. maja 1874). Ta framasonska društva so osnovala v Draždanih vzobraževališče za otroške vrtarice „Fröbel-Stiftung“. Otroški vrt je tedaj zavod pridružen framasonstvu. Od sedmih bratov v loži, ki sedaj v Belgiji vladajo, se pripovedovali javni listi, da hočejo vpeljati v Belgiji otroške vrte, to vendar dokazuje, da so otroški vrtni meso od njih mesa, kost od njih kosti.

Kdor pa še dvomi nad pravim namenom otroških Fröbelnovih vrtov, tega zadosti poduči občni zbor Fröbelnove zaveze, ki je bil 28. do 30. septembra l. 1879 v Erfurtu. Poročevalec je rekel: „Društvu je nalog, vzgojiti mladino po naravni poti, in ta mora odstraniti poprejšno odgojevanje“, to se pravi, ta odgoja mora biti nasprotna verstveni sploh vsaki verški vzgoji. Naravna hoče biti, ker gleda le na cilj človekovi po naravi, kakti „zakonski družē, državljani itd.“, a zavrže pa vse, kar človeka veže nad naravo (k Bogu in neumrjocnosti). Tam se nadalje pravi: „Načelo pri vzgoji nadaljuje in izvršuje Lutrovo delo „Luter je zavrgel cerkveno učilništvo in mašništvo, na njega mesto pa postavil prosto preiskavo svetega pisma in gotovost izveličanja brez posrednika, t. j. veljavo cerkveno je zavrgel. Luter je vrake rosnice še čislal, in zato se bojeval za razloček pri veri in za vero. Fröbel gre dalje: on zavrže veljavo cerkveno in razloček med verstvom (versko izpoznavo) in na mesto tega postavi načelo bratovske ljubezni, ki združuje in poprijazni.

Tako odkritosrčno je govoril poročevalec pri splošnem zboru v Erfurtu, učenec Fröbelnov in odličen ud Fröbelnove družbe.

Kar so tedaj katoliki in verni protestantje že dolgo govorili o „Fröbelovjanji“, da ni drugega, nego framasonstvo in reformovanje, to so v Erfurtu povedali. Naj mu na golo pokladajo figovih peres, kolikor drago, naj se zavija v lisičjo kožo, to ne prenaradi nja „naravnega namena“. Fröbelnov otroški vrt hoče mladino pripraviti ob vero in izročiti jo neverstvu.

Tudi iz zdravstvenega stališča gre tukaj kaj premisliti. V „Berliner Tageblatt“ piše Karol Waldau pri poročilu o zadnji pariški razstavi to-le: V oddelku Nizozemcev in Švajcarjev nahajamo grehe sisteme, ki se je polastila z rastočo silo prve najzgodnejše odgoje. Mislim tukaj na Fröbelnovo sistemo otroških vrtov, kateri žrtvujejo male otroke, še predno znajo dobro laziti in sedeti. O trok se starčevim obrazom to je Fröbelnova sistema. Otroke silijo, da se na povelje igrajo, v modroslovni obliki se morajo veseliti, in blazena leta vesele otroške mladosti morajo preživeti v koristolovji po logičnih pravilih. Kaj bode iz takih otrok, ki so vsi po enem stroji ostruženi, katerih veselost je napeljana v ozke cevi. — Dolgočasni, vsakdanji ljudje bodo, kakor jih je cele kope, prav brez vsake izvirnosti. Fröbelnova sistema potrese duhteče cvetje otročjega srca s pepelom in prahom in poliva nad vročo domišljijo hladne vode. Pojejo plešejo, stopajo vse na povelje, igrajo se stvarmi, ki naj bi um bistrile, misel rodile, od tod pa pride, da so otroci čmrni in modrikasti. Preveč vladanja v politiki je hudo zlo, isto tako pri vzgoji človeštva preveč vzgojevanja. Pustimo otroku biti otročjemu.

Ne moremo tedaj razumeti, kako se more svet tako navduševati za otroške vrte. Naprava, ki končuje dušo in telo otrokom, ne more se priporočevati. Parsko naučno ministerstvo je za dve leti zastran otroških vrtov vse drugačnih misli. Gospodična Th. Bernhard v Monakovem je prosila dovoljenja za napravo otroškega vrta, a bila je zavrnjena. Obrnila se je do stavnega ministerstva; a le to je odgovorilo, da ni želeli, da bi se otroški vrtni pomnožili.

Pri nas v Avstriji so prišli otroški vrtni z novo šolsko postavo; ne rečemo, da bi vsi, ki priporočajo in napravljajo otroške vrtni zvezi bili z framasoni in bogotajci, a istina je, da ti zavodi tekmujejo z varušnico malih otrok, ki je dosihmal pod cerkvenim nadzorstvom.

Politični pregled.

V Ljubljani 8. maja.

Koroški poslance Otič se je 4. t. m. zaradi bolehnosti poslanstvu odpovedal.

Iz Budapesta se javlja, da hoče preseliti cesar dalj časa ostati tam. Drugi teden bodo velike dirke, zato pričakujejo tudi careviča in soprogo. Skoro vse plemstvo je tam zbrano. Svetli cesar je na polji „Rakoš“ ogledoval posadko Pešta, in izrazil zadovoljnost o vojcih.

Na Dunaju je vlada prepovedala shod delavcev, ki bi bil imel biti v gostilni „Spengerhof“; nek gospod Vincenc bi imel govoriti o položaji delavcev k sedanjemu gibanju. Prostorji so bili dobro napolnjeni, navzoča sta bila tudi delavca Mayer in Voglgruber, ki sta se zadnjič potegovala za jude. Vse je čakalo, kaj pride, kar navzočni policijski komisar naznani, da je namestništvo prepovedalo zborovanje.

Iz Serajeva se poroča, da neka napetost, ki se je pokazala takoj pri nastopu nadškofa Stadlerja med njimi in frančiškani, postaja čedalje bolj očitna. Katolčani so peki na strani frančiškanov, kar je prav naravno, ker le njim se imajo zahvaliti, da so katoliški veri zvesti ostali. — Kakor se vidi, tak je v Bosni netila na vseh straneh: političnih in cerkvenih polno, in le največa previdnost za more deželo upokojiti. Da bi pa nadškof nameraval s pomočjo drugih redov frančiškane odstraniti ter jim vse fare, poslopja in opravila, kakor „Politik“ pripoveduje, ktere jim je celotška vlada pripoznala, vzeti in jih od vlade odvisni svetni duhovščini izročiti, je komaj verjetno — toliko bolj neverjetno, ker je pomanjkanje duhovščine tam doli, pa še celot po trebnih šol nimajo.

Iz Buda-Pešte. Poslaniška zbornica je sprejela danes sklepne račune za l. 1880 po odborovih nasvetih. — Gosposka zbornica je sprejela dostavek k brambenemu zakonu (Wehrgesetz-Novelle). Grof Ferdinand Zichy je mislil, ali bi ne bilo bolj primerno, odložiti to postavo dotlej, ko bode valed novih vojaških naredeb v deželah na novo osvojenih prenarediti brambeni zakon. Ministrski predsednik Tisa je odgovoril, da je bilo pri delegacijah govorjeno le o notranji osnovi, a zaradi tega ne bode treba brambenega zakona preustrojiti.

Nemška kazina v Pragi je začela

na jednaka pravila razločuje Oskar Peschel 7 plemen ali skupin. 1. Avstralce in Tasmanijane. 2. Papuane v Novi Guineji in na bližnjih otocih. 3. Mongolska ljudstva, tem prištevajo ne le Mongole v Aziji marveč tudi Malaje, Polynesijane in Amerikance. 4. Dravidas ali stanovalce Prednje Indije, kar jih ni azijskega pokolenja. 5. Hotentotte in Grmovnike. 6. Murine. 7. Sredozemska ljudstva, ki odgovarjajo Kavkazijanom Blumenbachovim.

I. Avstralci stanujejo po avstralski celini in po bližnjih pobrežjih otocih; njim se prištevajo izumrli Tasmanijanci.

II. Papuani in Melanesijanci (črnci). K tem pripadajo stanovalci velikega otoka Nove Guineje po svoji večini, isto tako tudi stanovalci vzhodnih in jugo-vzhodnih približjih otokov: Nove Britanije, Nove Kaledonije in pred njimi ležečih Lojalitetnih otokov in otoci na Fidži.

III. Malaji in Polynesijanci, daleč razširjeno človeško pleme, ki sega na jedni strani do ostrova (Osterinsel) v Velikem oceanu. Njim pripadajo: 1. Malajsijski in pravi Malaji na poluotoku Malaka, velikih in malih Sunda otocih, Molukih, Filipinih in nekaj na Formosi. 2. Hovas gospodujoče ljudstvo na otoku Madagaskar. 3. Mikronesijanci, ki sta-

nujejo na otocih na vzhod Filipinskim otokom.

IV. Mongoli, veliko glavno deblo azijske celine, ki se po svojih vejah razteza v Evropo in ima v Ameriki pri Eskimo svoje izrastle. Štejejo med 500 in 600 milijonov, obsegajo tedaj tretjino vsega človeštva in razpadajo zopet na več podrazdelkov.

V. Amerikani. Po telesnih znamenjih se ti zlagajo z Mongoli, a njih jezik je drugače osnovan, tedaj se smejo vrstiti kot posebno pleme, ki razpade zopet na več udov. Še pred 30 leti so jih imeli za posebno pleme, ki je nastalo v Ameriki samostalno od drugih ljudi starega sveta, odkar je pa misel o jednoti človeškega rodu zmagala, imajo jih za naseljence, njih pradedje so prišli v Ameriko ali po Beringovem prelivu ali po otocih Velikega morja.

VI. Dravida ali prvotni stanovalci Prednje Indije, temno, sedaj zelo pomanjšano pleme, ki je stanovalo od Baludžistana do otoka Ceylona; Arijevcji so ga spodrinili iz velikega dela njegovih sedežev, tako da jim je ostala južna Predna Indija, nekaj Ceylona in vzhodni Baludžistan.

VII. Hotentotte in Grmovniki prvi se imenuje Kvi-Koin, drugi pa San, v zahodu južne Afrike.

VIII. Murini, ljudstvo srednje in južne

Afrike. Stanujejo na južnem robu Sahare do Indijskega morja. 1. Murini v Sudanu so njih veliki severni oddelek od Senegambije, in bregovih Guineje do Nilskih jezerov. 2. Med te se vrivajo ratoborni, belkasti Fulbe ali Felata, ki so ustanovili države od Senegal do Adama dežele v sredi Afrike od 5° do 10° sev. širjave in so v marsičem nad murini. 3. Južnoafrikanški murini, Abantu ali Kafri v daljšem pomenu, stanujejo od ravnika do Hotentotov na jugu.

IX. Sredozemsko pleme (Blumenbachov Kavkazijani) obsega ljudi na najvišji stopinji, in se je v novejšem času raztegnilo čez Avstralijo, velik del Severne Amerike, po Južni Afriki, posamezno pa po vseh deželah, kjer spodriva druga plemena. 1. Hamiti po severni Afriki notri do Sudana, potem po obrežji vzhodne Afrike ravniku na sever. 2. Semiti. V vzhodni Afriki so zastopani po Abesincih, a le po jeziku, kar pa se telesne postave tiče, spadajo Hamitom. V Prednji Aziji k njim pripadajo Arabi, ki so se tudi daleč po severni Afriki razširili, in Judje razkropljeni po vsem svetu, Kaldejci, Sirci in stari Fenicarji (drugi prištevajo Fenicarje Hamovemu rodu). 3. Indo-Germani najvažnejše in najkrepkejše ljudstvo.

nabirati milodarov za Jude. — A ker so na razglasu imena glavnih kolovodjev nemške kazine, ne mudi se nič kaj Čehom nabirati za Jude.

Iz Berna. Juda, Berthold Brück in Jakob Pagels, ki sta trpinčila kristijanske otroke, sta v preiskovalnem zaporu.

Vnanje države.

Iz Londona. O priliki razpuščenja sumljivih oseb ostal je nemir v Ballini, in bil je sukob med ljudstvom in policijo. Policija je streljala med ljudstvo, mnogo jih je bilo hudo ranjenih.

Iz Varšave se javlja, da med ljudstvom še vre, in bati se je, da bi se zopet ne vdarili na Jude. — Razbuke zoper Jude so bile v Gombinen gubernija Varšavska in Jekaterinoslavem. Razbijali so prodajalnice in krčme. V Gombinen so zaprli 16 oseb.

Iz Dublina 7. maja. Lord Cavendish in državni tajnik Bourke sta bila zavratno napadena včeraj, ko sta se sprehajala v gaji Phönix; stopila sta dva moža iz kočije, ju napadla z bodali in smrtno ranila na prsih in vratu. Oropanega ni bilo nič. Pravijo, da namestni kralj zaslišavši to novico hoče odstopiti. Morivca še niso dobili. Danes je v Londonu ministrski svet.

Shod katoliških delavskih društev na Francoskem bode v Parizu te dni, na razgovor bode prišlo tudi vprašanje o malem obrtu in osnovi rokodelskih zadrug, zastopanih bode več velikih posestnikov in obrtnikov.

Iz Francoskega. Preč. gosp. škof Guilbert iz Amiens je poslal pismo osebito duhovnom svoje škofije, kjer jih nagovarja za podučevanje v krščanskem nauku. Ker so katoliške proste šole mogoče le po večih krajih, naj bi duhovniki podučevali v krščanskem nauku ob četrtkih dopoldne in popoldne v cerkvi ali kje drugej. V posebnih slučajih naj privzemó tudi misijonarje. Tudi druge dni naj podučujejo v krščanskem nauku in sicer po zimi po jutrajni po letu pa po večerni šoli. Ko bi v nedeljih ne bilo mogoče duhovnom, otroke zbirati in nadzorovati na odločenem kraju, mogli bi stariši to storiti in gledati, da bi otroci redno hodili v cerkev, vsaj te dve leti, preden pristopijo k svetimi zakramenti, in po službi božji naj bi otroke klicali po imenu. Škof pričakuje, da bodo duhovni radi opravljali ta posel, kateri je bil prej uč teljev.

Obe zbornici ste zopet otvorjeni. V vojaški komisiji je stavil baron Reille nov predlog za nabiranje vojakov; koliko naj se ima nabrati vojakov na leto, o tem so si v komisiji navskriž; odbrali so tedaj še komisijo sedmih udov, ki se ima porazumeti z vojnim ministrom o tem.

Pastirake liste zoper šolsko postavo, so izdali tudi nadškof iz Albi, ki se ujema v svojih nazorih z nadškofom Pariškim; tako so se tudi oglasili: nadškof iz Aix, Arles, Embrun in škof v Grenoble. Ker je vlada proti cerkvi, izpale niso zadnje srenjske volitve vladi na korist; v treh sto občinah so volili uamest bivših republikanskih županov drugačne barve. — Volili so tudi 4 poslance, a izvoljenih je le 1 republikanec, drugi pridejo v ožjo volitev. — Ministerstvo še je prav resno posvetovalo o tem, bi ne bilo treba postave zoper tiste, ki nočejo priti volit. — Za Afriko hočejo posebno deželno armado (Territorial-armee) osnovati; v ti armadi bi bili izsluženi vojaki, prostovoljci tujci in rojaki, jedro armade bi bili tedaj nemški beguni.

V akademiji učenih je bil namesto umrlega Littré sprejet najslavnejši kemikar na Francoskem, Pasteur, ki je imel govoriti o Littré. iz vednostnega ozira je spoznal, da veruje v Boga. Njemu je odgovoril Renan, ki je hvalil zasluga Pasteurjeve, zaradi katerih je bil sprejet v učeno družbo. Renan je sicer rekel, da je dvomljivec, a od Avgusta Comte, ki je ustanovitelj pozitivizmu, je rekel, da je ta le slabo prežvekoval, kar so Laplace, Descartes, d'Alembert, Condorcet bolje povedali. Littré-ja je hvalil kakor zvestega republikanca, a prav ta se je poslednji čas z gnevom odtegnil republikancem in bil sam za-se. — Republikanci so bili svoj čas ponosni na Littré-ja, ki je posnemal Avgusta Comte-ja, (znano je, da je Littré umrl kakti verni katolik). Pavel Bert, Jules Favres in Gambetta so bili tudi privrženci Comte-ju. Tedaj lahko razumemo, kaj imajo pomeniti te izjave Francoske akademije. Učeni svet se je z nejevoljo obrnil od sedanje Francoske republike. Besede Pasteurjeve in Renanove so daleč segale, in morda še sedaj nekaterim po ušesih šume.

Iz Kahire se poroča, da je vojaško sodnija obsodila 40 častnikov, med njimi tudi razministra Osman-R-fki pašo, polkovnika Joung in osnovatelja ustaje Kalif pašo v pregnanstvo v Sudan. Imail paši, ki je rabil denar dobivan iz Egipta za napravo ustaje, naj se denar prepove. — Govori se pa, da bodo ustajniki pomilosteni.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 5. maja. (Gimnazijska komisija. Grof Coronini državni denarni minister? Duhovenska kongrua. Justični odsek.)

Šolska komisija, ki pretresa na srednjih šolah potrebne premembe, imela je včeraj sejo, v kateri je obravnavala šolske knjige. Od vseh strani se je pripoznalo, da se ravno šolske knjige veliko krive preobloženja učencev, ker se v njih nahaja mnogo nepotrebnih reči, ki presegajo tirjatve srednjih šol. Pisatelji dostikrat ne vedo razložiti bistvenih od nebi-stvenih reči. Ojstro se je grajala tudi napaka, da se knjige prepogosto vnovič natiskujejo, ne da bi se dotični nauki tako hitro spreminjali in da so knjige v vsaki deželi in skoraj v vsakem mestu drugačne in dostikrat tako različne, da je za učence silno težavno, ako se iz ene srednje šole preselijo na drugo. Komisija se je toraj zedinila v teh sklepih: 1. Učne knjige, zlasti slovnice za spodnje gimnazije naj se kolikor mogoče kratko sestavijo; 2) novih natisov naj se kolikor mogoče izogibajo; 3) naj se gleda na to, da si bodo knjige kolikor mogoče enake vsaj v bistvenih oddelkih. Zadnja točka zbudila je bila živahno razpravo, ker se je od nekterih strani povdarjalo, da bi ne bilo prav pisateljem tako strogo rok vezati, ker se kaj lahko na ta način zopet povrnejo slaba načela, po katerih je bila za vse srednje šole zaukazana ena knjiga. Nam se to načelo ne zdi tako slabo in spodtakljivo, in skušnja uči, da je bil poduk po tem načelu bolj temeljit, kakor dandanes. Kdor koli ima čas, spiše šolsko knjigo, dasiravno je morebiti ravno toliko sposoben za to, kakor zajec za boben, in ako ima v višjih krogih kakega znanca ali prijatelja, potrdi se njegova knjiga, dasiravno je morebiti dosti slabaja od kake druge, kakor se je to večkrat skusilo ravno na naših gimnazijah. Komisija je konečno obravnavala tudi vprašanje o obsegu slovstvenega poduka, pa ga še ni rešila, ampak se bode z njim pozneje še enkrat pečala.

Tukajšnji listi poročajo, da postane grof Coronini naslednik barona Szlavya kot državni denarni minister. „N. fr. Presse“ piše da Madjari med seboj ne najdejo nobenega moža, ki bi bil sposoben za to važno in imenitno službo, da bi jim bil izmed vseh avstrijskih državnikov pa najljubši grof Coronini. Ali je kedaj hujskal zoper Madjare, kakor trdi „N. fr. Presse“, omenjeni list sicer ne vé, to pa je znano, da je grof Coronini zmirom ravnal v spravljivem in Ogerskej prijaznem duhu. — Nekteri drugi listi pa naznanjajo, da postane Ludvik Tisza, brat ogerskega ministerskega predsednika, denarni državni minister. Gotovega se še nič ne vé, ker so se pa cesar podali v Budapešt, od koder se vrnejo še le 13. t. m. zopet na Dunaj, bodo najbrže v tem času rešili to vprašanje.

Odsek za vravnavo duhovenske kongruie imel je včeraj sejo, ter je pretresal dohodke farnih administratorjev. Nasvetovalo se bode, da bodo dobivali po 30 gld. na mesec, kjer kongrua znaša 500 gld., kjer znaša 600 gld. po 40 gld., kjer znaša 700 do 900 gld., po 50 gld., in kjer znaša 1000 gld., po 60 gld. na mesec. Dalje se je pretresovala pokojnina, ktera je bila dozdej sramotna za duhovenski stan, ker je znašala le 200 gld. za kaplane, in 315 gld. za fajmoštre, ako so morebiti tudi 50 let delali v vinogradu Gospodovem. Zdaj se bode nasvetovalo za samostalne duhovnike, ako so služili 10 let, najmanj 400 gld., ako so služili 30 let, pa najmanj 500 gld. letne pokojnine. Pokojnina kaplanov naj bi pa omenjenih službenih letih znašala najmanj 250, 275 in 300 gld.

Justični odsek je včeraj obravnaval vprašanje, hoče li po sklepu državnega zbora nadaljevati svoje seje ali ne, da reši obširni predlog o novem civilno tožbenem redu. Eni poslanci so bili za ta predlog, eni so mu nasprotovali. Minister Pražak je rekel, da utegnejo nekteri deželni zbori že zborovati meseca junija; in ker so državni poslanci vedidel tudi udje deželnega zbora, bi justični odsek ne mogel skupaj ostati.

Z Dunaja, 7. maja. (Coronini, Wurmbrand pa Walterskirchen. Južni poslanci pa levičarji.)

Poročal sem že, da je bil po mnogih časniki grof Coronini zazaamovan kot prihodnji državni minister. „N. fr. Presse“ je celo pisala, da je imenovanje njegovo že dognano. Preden se pa kaj tako važnega zgodi, mora se dotični vprašati, hoče li službo in ž njo sklenjeno odgovornost prevzeti, ali ne. To se pa pri grofa Coroniniju dozdej še ni zgodilo; še od nobene strani ni bil vprašan, bi li sprejel denarno ministerstvo državae, in tudi k cesarju ni bil povabljen. Najbrže bodo že Madjari med svojimi državniki našli moža, ki bode Szlavyu naslednik. Ravno tako malo zaupljiva novica, kakor ravnokar omenjena, je menda tudi ta, da Coronini snuje nov klub, v kterega bi stopili moravski veliki posestniki pa južni poslanci, ki dozdej še niso v nobenem klubu. „Deutsche Zeitung“ je včeraj pisala, da tudi grof Wurmbrand snuje nov klub, in v nekem drugem listu je stalo, da Coronini in Wurmbrand skupno delata, da se bode pa novi klub osnoval še le v jeseni. Govoril sem o tej zadevi z grofom Wurmbrandom samim, ki je bil pa prav začuden o tej časnikarski novini, ker mu še nikdar kaj takega ni na misel prišlo. Največi prijatelj omenjenih dveh grofov je baron Walterskirchen, ki je včeraj vsled nove izvolitve zopet prišel v zbornico, ter storil obljubo. Gotovo bodo dunajski čas-

nikarji tudi njemu kmalo začeli podtikati nove načrte in namene.

Da bode jutranja seja državnega zbora jako važna, sem Vam že pisal. Še le zdaj se je pokazalo, da so se nekteri poslanci Hohentwartovega kluba z besedo zavezali levičarjem glasovati za višjo colnino od volnenih reči, ako oni glasujejo za izjemo njih dežel od žitne colnine. V klubu tega niso bili povedali, ker so menda čutili, da bi bil klub oistro obsodil tako ravnanje. Samo prosili so, naj se glasovanje pri omenjenih dveh točkah ne proglašja za klubovo dolžnost. Še bolj grajati moramo to ravnanje zaradi tega, ker so ti poslanci levičarjem ponudili omenjeno pogodbo, in je niso iskali, ki bi bili pač tudi brez take zaveze glasovali za izjemo, samo da bi bili vlado spravili v zadrego. Z levičarji bodo glasovali poslanci dalmatinski, pa dr. Vitezič, Naberger, Vucetič, Wittmann pa Valussi se bodo glasovanja izognili, Tirolci pa, ki se niso zavezali, bodo glasovali z desnico, razun morebiti dveh poslancev južno-tirolskih. Ker je desnica vse svoje poslance, ki jih ni na Dunaji, poklicala k jutranji seji, je večina za nasvete odsekove zagotovljena. Prav dobro omenja današnja „Trilüna“, da je poslanec Poš izstopil iz levičarskega kluba, ker se mu ni zdelo pošteno ljudem zopet pomagati na konja, ki jih je prej pomagal z njega vreči. Zdaj pa nekteri poslanci z desne stranke svojo pomoč pčnujsjo, da bi Herbst, Plener, Chlumetzky itd. zopet splezali na konja!

Domače novice.

V Ljubljani, 9. maja.

(„Ljudski glas“.) Izšel je 1. maja nov časnik, ki bode izhajal po dvakrat na mesec, „Ljudski Glas“ ter hoče glasovati za blagor obrtništva in kmetijstva na krščanski podlagi. — Dobro, naj se le po načrtu vselej ravna, bo dobro služil.

(Slovstvo.) O „Slov. Matici“ novelica. Ko bi Matica doslej nobene zasluge ne imela, dokaj vredna je ta, da je po zadnjem „Zvonu“ storila g. Otomarija Bambergarja knjigarjem slovenskim, da — z lepimi nagradami — založnikom slovenskih učnih ali šolskih knjig! Živio! — Pri vsem tem bi pa tudi mi pitali, zakaj lanskim knjig „Matice Slov.“ februarja meseca slovesno obljubljenih še sedaj — meseca maja — nismo prejeli? Kaj je temu povod ali vzrok? Vsaj ne duh ranjkega dr. J. Bleiweisa?!

(Prvi dobitke) spomladnega srečanja ljubljanskega posojila je dobil, kakor se govori, nekdo v Trstu.

(Pogreb g. Hlavke) je bil v nedeljo ob 3. uri popoldne, vdeležilo se ga mnogo ljudstva, pred hišo in na grobu so zapeli ginljivo pesen čitalniški pevci v spomin ranjcemu; pogreba se je tudi vdeležil „Sokol“ s zastavo. — Ranjki je zelo ljubil svojo domovino in mnogo bil delaven na časnikarskem polju; njega spomin bode živel med narodom.

Razne reči.

— Za cerkev v Harijah so cesar podarili 100 gl.

— Naznanila o papeževi bolezni so popolno neresnične. Sv. oče se dobro počuti ter vna navadna opravljajo.

— Spremembe v lavant. škofiji: Župnik pri sv. Martinu v Rožni dolini je postal novocerkovski kaplan č. g. Jernej Voh; Loko je dobil č. g. Anton Žičker, župnik v Dolu. — Farni izpit so napravili č. gg.: Jan. Böheim,

vikar v Laškem trgu, Jurij Galun, farni oskrbnik v Radvanji, Ant. Lednik, kaplan v Rušah in Ant. Vraz, kaplan v Kamci.

— Med 5 usmiljenimi sestrami iz avstrijske provincije, ki so umrle meseca aprila tekočega leta, ste 2 štajerski Slovenki: Školastika Glazer, ki je umrla v Ljubljani, in Katarina Boldin, umrla v Reki. Poslednja je rojena na Gomilskem v Savinjski dolini.

— „Ajdošina in Postojna“ se zove zemljepisni naris (geographische Karte) v zalogi pri Lechner-ju na Dunaju. Izdal jo je geografski zavod Dunajski. Izdelana je tako na tanjšino, da lahko najdeš vsak kraj, potoček in griček. Vojaštvu bo gotovo dobro služilo.

— V Mozirji (Savinjski dolini) se je ustanovil „Savinjski sokol“, za telovadbo in budilo slovenske zavesti.

— Mestne volitve v Trstu bodo 20. maja t. l. Narodnjaki, delajte pošteno in nevtrudljivo, da zmaga slovenski duh. Potrebno je za Vas in za državo, da bo že enkrat v skalovje potisnjena peklenska kača „Irredenta“!

— Društvo za vinorejo v Dornbergu je osnovalo razstavo za razna vina. Odprla se je včeraj dopoldne.

— Mesarski pomočniki v Trstu so preteklo sredo rok v žep vtaknili ter delovanje mojstrom odpovedali. Naj bi le jesti ne bilo treba! Sile menda ne bode, ker je vojaški poveljnik dal 30 vojakov v pomoč. Tako je mesto hrano dobilo; če jo bodo pomočniki dobili brez dela?

— Na Zidanem mostu (Steinbrück) se je ustanovila žandarmerijska postaja. Na meji dveh dežel, kjer se ljudstvo shaja po dveh železnicah in mnogo drugih potih je bilo to v resnici potrebno.

— Iz Murzzuschlaga se poroča, da so bili tam presv. cesar zaradi lova. V lovski obleki srečajo procesjo (bilo je na sv. Marka dan), postojé, se odkrijejo ter odkriti ostanejo, dokler je zadnja oseba procesije memo šla. — In naši fantalini! Boljšega imena ne zasluži, bodi si kdo v gosposki suknji ali kmetiški hali, kdor „Cerkve“ in njenih obredov ne spoštuje.

— Stoletnico „Fröbelovo“ so praznovala dunajska učiteljska društva dne 22. aprila 1882. Fröbel je bil namreč rojen 21. aprila 1782 v Oberweisbach (Schwarzbürg-Rudolstadt) in je umrl 21. julija 1852 v Marienthal.

— Potres na Českem. V občini Wilkau pri Horosedel se je 27. aprila popoldne ob 4 uri zemlja močno potresla kje proti gori Črnin. Skale so zasule potok pri Wilkau tako, da je nastopivša voda več hiš v vasi potopila.

— Italija bode na posodo vzela 364 milijonov frankov, vplačevalo se bode po 88%.

— Buda-Pest Neu-Szönyer železnično progo hočejo v kratkem času zgotoviti. Začetkom leta 1884 mislijo izročiti jo prometu.

— Nihilisti na Ruskem pa niso kar si bodi. Kako predrzni so in kako daleč sega njih vpliv nam priča to, kar se je godilo ob smrti Strelnikov. Komaj je bil general-prokurator umorjen, pride namešana komisija policijskih in sodnijskih uradnikov, pregleda njegove spise in s sabo vzame, drugo pa zapечат. A prikazalo se je, da nikdar ni bila poslana po vladi taka komisija, tedaj: Strelnikova so ustrelili zato, da so preiskovalne akte v kraj spravili.

— Dr. Emil Holub, slavnoznani potovalec po Afriki, namerava baje tudi v Ljubljano priti, in tukaj dvakrat govoriti. Dve leti se že pripravlja zopet na pot v Afriko, po-

trebuje 50.000 gl., 9000 mu jih baje še manjka. Na reki Sambesi se mu je na brzici čoln prevrnil; to in huda mrzlota sta ga prisilila, da je prišel v Evropo iskat pomoči za drugo potovanje.

— Spomin za ponesrečene pri Ringtheatru je v načrtu dodelan in ima veljati 50.000 gl. Vendar je še vprašanje, ali bi se smel postaviti spomin na skupnem grobu.

— Iz Hartuma piše misijonar Dichtl, da ga je bolezen hudo zdelovala, in da le počasi okrevja. Tudi piše, da sedaj ni treba zamorskih otrok pošiljati v Evropo, kjer skoraj vsi pomrjo, marveč jih pošiljajo v Egipt, kjer so jezuiti v Kahiri in v Aleksandriji ustanovili šole, za kar gre hvala škofu Comboniju. Kolikor se sedaj zve iz postaj, zdravi so nekako vsi. V Hartumu je človek hipoma bolan, a tudi hipoma zdrav, ako ni v 10 ali 20 urah že pod zemljo. — G. misijonarja sedaj močno oči bole; brati more le zjutraj, dokler je bolj hladno.

— V Marselju je prišlo 700 božjepotnikov med njimi 400 duhovnikov, ki hočejo odriniti v sveto deželo. Imajo šatore s sabo za ravnine po Siriji. V cerkvi „Matere Božje pomoči“ začele so se že o polnoči sv. maše; škof so jim križe in zastave blagoslovili.

— Po žar. V Aberdeen (Škotsko) je pogorela 29. p. m. velika trgovinska lopa, ki že 40 let stoji, notri je imelo 200 obrtnikov svoje prostore. Goreti je začelo v štacuni košopleta, ogenj se je tako hitro širil, da ni bilo mogoče kaj rešiti. Pogorelci niso bili zavarovani; so to tedaj ob vse. Škode je nad 100.000 libr. šterlingov. Poslopje je bilo zavarovano za 30 lisuč šterlingov.

— Vihar na Angleškem je razsajal saboto 29. aprila in po noči od sobote na nedeljo. V Londonu je hiše odkrival, dimnike podiral, drevesa ruval. V Brighton se je prkucnil dimnik na spodnja nadstropja, jih prederel in ljudi podeul. V Portsmouthu je na cesti 3 ljudi ubilo in 2 pomorščaka sta se utopila. Tudi po več drugih krajih je vihar silno razsajal in škodo napravljaj na suhem in po morji, barke na suho metal, tako se poroča iz pomorskih krajev.

— „Sabine“ reka v Texas (Sev. Amerika) se je 20 milj na jugu od Marschala globoko pogreznila v zemljo. Globoki vedopad se sliši več milj dalje. Med zadnjo vojsko se je bila užgala plast premoga, ki drži pod to reko. Zdaj je plast pogorela in struga se je v zemljo vdrla.

Dober kup ure.

Jaz pošiljam ure proti pošt-nemu povzetju, in komur ura ni všeč, dam denar nazaj. Tedaj je kupčija brez nevarnosti.

- 1 cilindar ura iz sreberga niklja z verižico, prej 12 gl., zdaj 5 gl. 25 kr.
- 1 ura na sidro iz sreberga niklja z verižico, prej 15 gl., zdaj 7 gl. 25 kr.
- 1 srebrna remontoir Washington ura z verižico, prej 30 gl., zdaj 15 gl.
- 1 srebrna ura na sidro s patentiranim kolesjem in verižico, prej 25 gl. 11 gl. 25 kr.
- 1 zlata ura za gospe, prej po 40 gld., zdaj po 20 gl. z verižico okoli vratu.
- 1 zlata remontoir-ura prej po 100 gld., zdaj po 40 gl. (2)

Jamstvo za pet let.

Ph. Fromm, urar

na Dunaji. Wien, gegenüber der Wollzeile.